

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar

Kutatásintegritási, kutatásetikai és adatkezelési szabályzata

- Elfogadta a Kari Tanács 115/2021. KT (11.30.) számú határozata, módosította a Kari Tanács 086/2022. KT (09.27.) számú és 087/2022. KT (09.27.) számú és 050/2023. KT (05.09.) számú és 114/2023. KT (11.28.) számú határozata -

1. Preambulum

Az ELTE Társadalomtudományi Kar kutatói, beleértve mindazokat az egyetemi polgárokat, akik kutatásokat irányítanak, illetve azokban részt vesznek, elfogadják és alkalmazzák a Szingapúri nyilatkozatot a kutatási integritásról, a Hongkongi alapelvek, valamint a Kutatási integritás európai magatartási kódexe alapelveit és iránymutatásait, továbbá az európai és hazai szakmai szervezetek etikai és kutatásintegritási ajánlásait, alkalmazzák és betartják a 2016. április 27-i (EU) 2016/679 európai parlamenti és tanácsi rendelet (általános adatvédelmi rendelet, GDPR) rendelkezéseit.

2. Definíciók

Kutatás: megismerésre, új tudás megszerzésére, elméletek kialakítására vagy ellenőrzésére irányuló tevékenység.

Kutatás résztvevője: azon személy, akit a kutatás közvetlenül érint, akinek a megfigyelésére vagy akivel kapcsolatos adatok gyűjtésére a kutatás kapcsán sor kerül.

Vezető kutató: olyan PhD fokozattal rendelkező kutató, aki minősítése révén jogosult önálló kutatás végzésére, valamint arra, hogy más, minősítéssel nem rendelkező beosztott kutató munkáját felügyelje.

Kutatásvezető: egy dokumentált kutatási projekt alapján meghatározott, az adott projektre vonatkozóan vezető és felelős szerepkörrel felruházott személy. Kutatásvezető csak minősített (PhD) kutató lehet. A kutatásvezető személye többnyire elfogadott pályázati támogatás szerint is definiált, de kutatási tevékenység pályázat nélkül is megvalósulhat. Egyéni kutatást kivételes esetben nem minősített kutató is végezhet, de ez esetben a kutatás mellé a tanszékvezető minősített (PhD) szupervizort jelöl ki.

Témavezető: a PhD-képzés kapcsán definiált személy, aki vezeti és segíti a Ph.D. hallgató tudományos munkáját..

Szakdolgozati-témavezető: a szakdolgozati munkát felügyelő oktató-kutató. A szakdolgozat témavezetője lehetőség szerint PhD fokozattal rendelkezik. Amennyiben a szakigazgató nem minősített oktató számára engedélyezi a szakdolgozati témavezetést, a szakdolgozat kapcsán végzett kutatás végső felelőssége a szakigazgatót terheli.

Műhelymunka-témavezető: a műhelymunka témavezetője MA, MSc vagy MD végzettséggel rendelkező oktató. Amennyiben a műhelymunka témavezetője nem rendelkezik PhD fokozattal, úgy a kutatással kapcsolatos végső felelősség a műhelymunka témavezetőjét kijelölő fokozattal rendelkező kutatót terheli. A műhelymunka-témavezetés az itt meghatározottak szerinti biztosítása és felügyelete a tanszék/intézet/központ vezetőjének hatásköre.

Kutatócsoport: egy vagy több téma vizsgálatára szerveződött formáció, amelyet a kutatócsoport munkájáért felelős kutató vezet (kutatócsoport-vezető). Egy kutatócsoport-hoz több vezető kutató is tartozhat.

Beosztott/résztvevő kutató: egy kutatócsoport tagja kutatói minőségben.

Kutatás közreműködője: az a természetes személy, aki a kutatás lebonyolításában a kutatásvezető irányítása alatt részt vesz.

Publikáció (tudományos közlemény): a kutatási eredmények szóbeli (előadás) vagy írásban (különböző műfajú publikációk) történő közzététele.

Személyes adat: azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható. (GDPR 4. cikk)

Különleges adat: a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes

személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok (GDPR 9. cikk)

Hozzájárulás: az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozik vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez (GDPR 4. cikk. 11.)

Adatkezelés: a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés. (GDPR 4. cikk)

Adatkezelő: az a természetes vagy jogi személy, közhatalmi szerv, ügynökség vagy bármely egyéb szerv, amely a személyes adatok kezelésének céljait és eszközeit önállóan vagy másokkal együtt meghatározza; ha az adatkezelés céljait és eszközeit az uniós vagy a tagállami jog határozza meg, az adatkezelőt vagy az adatkezelő kijelölésére vonatkozó különös szempontokat az uniós vagy a tagállami jog is meghatározhatja. (GDPR 4. cikk)

Kutatási adatok: a kutatással kapcsolatos személyes adatokat már nem tartalmazó bármely adat, adatbázis, információ.

Adatmenedzsment: a kutatási adatokkal kapcsolatban végzett művelet, különösen az adatok átadása, tárolása, metaadatokkal történő ellátása.

3. Kutatásintegritási és adatkezelési irányelvek

3.1. Kutatásintegritás és kutatásetika

3.1.1. Alapelvek

A kutatás során a kutatónak **őszinteségre** kell törekednie, azaz pontosan be kell számolniuk a kutatási folyamatról, figyelembe kell venniük az alternatív véleményeket, tartózkodniuk kell az alaptalan, illetve a dolgokat jobb vagy rosszabb színben feltüntető állításoktól.

A kutató a kutatás során **lelkiismeretesen** jár el, azaz a szakma szabályainak megfelelő módszereket alkalmaz, és a lehető legjobb gondossággal jár el a kutatás megtervezésében, lebonyolításában, beszámolásában és az eredmények terjesztésében.

A kutatás során törekedni kell az **átláthatóság** megvalósítására, azaz hogy világos legyen a kutatás eredményei milyen adatokon alapulnak, azok hogyan keletkeztek és milyen érdekek játszottak szerepet a kutatásban.

A kutatónak fenn kell tartania a **függetlenségét**, azaz kizárni minden olyan beavatkozást, amely a módszerek megválasztása, adatok gyűjtése, közlések megfogalmazása terén nem tudományos terülről (például politikai vagy üzleti szereplőktől) érkezik. Egyúttal elhárítani minden olyan tudományos területről érkező befolyásolási kísérletet, amely nem a tudományos érvelés szabályait követi.

A kutatónak **felelősséget** kell vállalnia a kutatásért és annak publikálásáért, azaz figyelembe kell vennie más érintettek érdekeit (amíg az a függetlenség elvével nem ütközik), csakúgy mint azt, hogy milyen kutatás tekinthető tudományosan, illetve társadalmi szempontból relevánsnak.

3.1.2. Kutatói felelősség

Minden kutatásnak van felelős vezetője. A Kutatásvezető felelős a kutatás tudományos integritásáért, a személyes adatok kezeléséért, a kutatás lebonyolításáért és az eredmények nyilvánosságra hozataláért. Ugyanakkor a kutatásban közreműködők is felelőssé tehetők, amennyiben nem ismerik és/vagy nem tartják be a rájuk vonatkozó szabályokat, normákat és a Kutatásvezető utasításait.

3.1.3. Kutatás résztvevőire gyakorolt hatások

A kutatás során tekintettel kell lenni a vizsgált közösség mindennapi életére, működésére. A kutatás tervezése során fel kell mérni, hogy a kutatás maga, illetve a kutatás eredményei milyen hatást gyakorolhatnak az érintett közösségre és mérlegelni kell a társadalmi hasznokat és kockázatokat. Amennyiben a kutatás résztvevői gyermekek, különösen alaposan kell vizsgálni a kutatás esetleges hatásait. Ilyen esetben – még ha személyes adatok kezelésére nem is kerül sor – ajánlott, sok intézmény esetén elvárás kikérni a szülők, gondviselők hozzájárulását, de legalább tájékoztatni őket a várható kutatásról és biztosítani a részletesebb tájékozódás lehetőségét is, személyes adatok kezelése esetén pedig kötelező a gondviselő hozzájárulását kikérni.

A kutatás résztvevőitől csak megfelelő tájékoztatás után, beleegyezésükkel kérhető információ. Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a döntésük meghozatalában támogatásra szoruló csoportok

tagjai döntésükhöz szükség esetén a jogszabályokban meghatározottakon túli segítséget is kapjanak. Amennyiben a kutatás résztvevői a kutatást végző vagy abban közreműködő személy által nyújtott ellátás igénybe vevői, különös gondot kell fordítani az ellátottak kutatásban való részvételének önkéntességére, és arra, hogy kutatás lebonyolításának körülményei egyértelművé tegyék, hogy a kérdéses személynek a kutatásban való részvétele vagy attól távolmaradása, semmilyen módon nem befolyásolja az ellátásoknak a kérdéses személy általi igénybe vételét, ahogyan a kutatás során szerzett információk sem.

3.1.4. Kutatókat és kutatás közreműködőit érintő veszélyek

A kutatás tervezése során fel kell mérni a kutatókat és a kutatás közreműködőit érő esetleges veszélyeket, ezek elkerülésére előzetes intézkedéseket kell tenni. A kutatás közreműködőit fel kell készíteni az esetleges veszélyes szituációk kezelésére és biztosítani kell számukra a szükséges támogatást, illetve a szabad döntés lehetőségét.

3.1.5. Érdeklődés

Minden kutatás esetén vizsgálni kell az esetleges érdeklődéseket és ezek hatásait. Előfordulhat, hogy a kutatás támogatója a kutatás bizonyos eredményében érdekelt. Előfordulhat az is, hogy a kutatásban közreműködő egyes partnerek, hatóságok érdekeltek bizonyos eredményekben. Előfordulhat az is, hogy a kutatás résztvevői érdekeltek valamilyen sajátos eredményben. A kutató feladata, hogy ezekben az esetekben is járjon el semlegesen, ismertesse a különféle érdekeket és számoljon azok lehetséges hatásaival.

3.1.6. Tudományos csalás

A kutatónak minden esetben el kell kerülnie az empirikus adatok manipulálását (nem értve ez alatt az esetleges adathibák vagy kiugró értékek szakma szabályai szerinti és dokumentált kezelését). Az adatok manipulálásának minősül az adatok egy részének figyelmen kívül hagyása, az elvárttal ellentétes hatások be nem mutatása, az összefüggések hiányának be nem mutatása. Kerülendő továbbá az empirikus adatok egyoldalú bemutatása, a megtévesztő vagy félrevezető ábrák alkalmazása is. Tudományos csalásnak minősül a kutatás dokumentációjának utólagos módosítása – kivéve, ha az a korábban nem ismert tények rögzítését célozza, azonban ebben az esetben is jelezni kell a módosítás tényét.

3.1.7. Plagizálás és önidézés

A kutató saját nevében saját kutatásai eredményét teheti közzé. Amennyiben más kutatások eredményeit idézi a publikáció során azt kizárólag a tudományos idézés szabályai szerint teheti meg. Ez a szabály vonatkozik a saját korábban megjelent publikációkra is.

3.1.8. Szellemi tulajdon joga

A kutatónak tiszteletben kell tartania mások szellemi termékeit így többek között a kutatási eszközöket, kutatási ötleteket, szabadalmakat. A kutatás során keletkező szellemi tulajdon jogát a kutatás tervezése során rendezni kell, arról lehetőség szerint előzetesen megállapodást kell kötni.

3.1.9. Szerzőség

A kutatómunka eredményeinek bemutatása, bármely szóbeli és írásbeli formában a nyilvánosság elé tárása publikációnak minősül. A publikáció során fel kell tüntetni a szerzőket, a szerzők minőségét és affiliációját. A TáTK főállású kutatója, oktatója, doktori iskolával jogviszonyban álló doktorandusza köteles affiliációként megjelölni az ELTE Társadalomtudományi Kart. A technikai, pénzügyi, egyéb nem tudományos hozzájárulás nem hoz létre szerzőséget. A szerzőségi kritériumoknak meg nem felelő közreműködőket a publikációban kell megemlíteni.

3.2. Adatkezelés és adatmenedzsment

A kutatás során különös gondot kell fordítani az adatok kezelésére.

3.2.1. Adatvédelmi alapvetések

A társadalomtudományi kutatások alapját sok esetben személyes adatok képezik. Minden adatot személyes adatnak kell tekinteni, amely alapján természetes személy azonosítható, illetve, ami ilyen adathoz kapcsolható. A kutatás során be kell tartani a személyes adatok kezelésére vonatkozó hazai és európai szabályozásokat, valamint különösen az ELTE Adatkezelési Szabályzatát, amelyet minden kutatás kapcsán át kell tekinteni. A kutatás során alkalmazni kell a GDPR alapelveit, amelyek a jogszerűség, a tisztességes eljárás és átláthatóság, a célhoz kötöttség, az adattakarékosság, a pontosság, a korlátozott tárolhatóság, az integritás és a bizalmas jelleg. Az adatkezelő felelős a GDPR alapelveinek való megfelelésért továbbá képesnek kell lennie e megfelelés igazolására („elszámoltathatóság”). (GDPR 5. cikk)

A személyes adatok kezelése során alkalmazni kell a következő szempontokat:

1. A teljes kutatási folyamat során fokozott figyelmet kell fordítani a személyes adatok védelmére. Az adatvédelmi és adatbiztonsági szabályokra történő kioktatás megtörténtéről jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet a kutatás közreműködői – beleértve a kutatás vezetőjét is – aláírnak (lásd mellékletben Kutatásintegritási nyilatkozat).
2. A kutatás tervezése során pontosan meg kell határozni a személyes adatok kezelésének célját, ezzel szoros összefüggésben a kezelni kívánt személyes adatok körét (csak annyi és olyan adat kezelése, amennyi és amely ténylegesen szükséges a kutatás céljának eléréséhez).
3. Biztosítani kell az érintettek jogainak érvényesítését. Át kell tekinteni az érintettek jogaira és jogainak érvényesülésére vonatkozó szabályokat, így különösen, de nem kizárólag a személyes adatok kezeléséhez adott hozzájárulás visszavonásának jogát, a kezelt személyes adatokhoz való hozzáférés jogát, az automatizált adatkezelésen alapuló döntés (pl. profilalkotás¹) elleni kifogás jogát. Joghatással bíró automatizált adatkezelésen alapuló döntés például egy online hitelkérelem automatikus elutasítása vagy emberi beavatkozás nélkül folytatott online munkaerő-toborzás. Minden érintett számára biztosítani kell az említett jogok lehető legegyszerűbb érvényesítésének lehetőségét és annak módjáról az érintetteket tájékoztatni kell.

¹ GDPR 4. cikk 4. „profilalkotás”: személyes adatok automatizált kezelésének bármely olyan formája, amelynek során a személyes adatokat valamely természetes személyhez fűződő bizonyos személyes jellemzők értékelésére, különösen a munkahelyi teljesítményhez, gazdasági helyzetéhez, egészségi állapothoz, személyes preferenciákhoz, érdeklődéshez, megbízhatósághoz, viselkedéshez, tartózkodási helyhez vagy mozgáshoz kapcsolódó jellemzők elemzésére vagy előrejelzésére használják.

4. A kutatás során az érintetteknek megfelelő, előzetes tájékoztatást kell adni és alapesetben informált beleegyezésüket kell kérni személyes adataik kezeléséhez. A kutatás során biztosítani kell az információs önrendelkezési (személyes adatok védelméhez fűződő) jog érvényesülését. Az adatkezelési tájékoztató egyetemi mintája elérhető az ELTE Adatvédelmi és Stratégiai Adatkezelési Iroda > Adatvédelem > Adatkezelési tájékoztatók, sablonok.
5. Gyakran nem lehetséges a tudományos kutatási célú személyesadat-kezelés célját az adatgyűjtés időpontjában teljes mértékben azonosítani. Ezért lehetővé kell tenni az érintettek számára, hogy a tudományos kutatás bizonyos területeire vonatkozóan hozzájárulásukat adják az adatkezeléshez, betartva a tudományos kutatásokra vonatkozó, elismert etikai előírásokat. Az érintettek számára biztosítani kell annak lehetőségét, hogy – annyiban, ha a célok ezt lehetővé teszik – csak egyes kutatási területekre vagy a kutatási projekteknek csupán bizonyos részeire vonatkozóan adjanak hozzájárulást. /GDPR Preambulum (33)/
6. A személyes adatok kezelése az érintettek előzetes beleegyezése nélkül is lehet jogszerű, ha az adatkezelés az adatkezelő vagy egy harmadik fél jogos érdekeinek érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezen érdekekkel szemben elsőbbséget élveznek az érintett olyan érdekei vagy alapvető jogai és szabadságai, amelyek személyes adatok védelmét teszik szükségessé, különösen, ha az érintett gyermek (GDPR 6. cikk f) pont). Különösen abban esetben alkalmazható ez a pont, ha az érintett tájékoztatása lehetetlennek bizonyul vagy aránytalanul nagy erőfeszítést igényelne. E helyzet állhat elő különösen akkor, ha az adatkezelés közérdekű archiválás célú, tudományos és történelmi kutatási célú vagy statisztikai célú szolgál. E tekintetben az érintettek számát, az adatok korát, valamint az elfogadott megfelelő garanciákat figyelembe kell venni.
7. A gyermekek jogainak kiemelt védelme: amennyiben a kutatás során gyermekek személyes adatainak kezelésére is sor kerül, 14 éves kor alatt a törvényes képviselő (szülő, gondviselő) adhat hozzájárulást a gyermek helyett; ha a gyermek a 14. életévét betöltötte, de 18 év alatti, akkor a gyermeknek az adatkezeléshez való hozzájárulása csak a törvényes képviselő (szülő, gondviselő) aláírásával lesz érvényes.
8. A nyilvántartásokból nyert információk összevetésével a kutatók jelentős értékű új tudásra tehetnek szert (...). A kutatási eredményeket a nyilvántartások segítségével javítani lehet, mivel az adatok a lakosság szélesebb körétől származnak. A társadalomtudományokban a nyilvántartások alapján végzett kutatásokkal a kutatók lényeges ismeretekre tehetnek szert több társadalmi körülmény – mint például a munkanélküliség és az iskolai végzettség – egyéb életkörülményekkel való hosszú távú összefüggéséről. A nyilvántartások alapján elért kutatási eredmények szilárd, színvonalas tudást nyújtanak, mely alapul szolgálhat a tudásalapú szakpolitikák kidolgozásához és végrehajtásához, javíthatja számos ember életminőségét, valamint fokozhatja a szociális szolgálatok hatékonyságát. A tudományos kutatás megkönnyítése érdekében a személyes adatok az uniós vagy a tagállami jogban meghatározott megfelelő feltételek és garanciák mellett tudományos kutatási célból kezelhetők (GDPR Preambulum (157)).
9. A személyes adatok kezelésének időtartamát előzetesen meg kell tervezni. A személyes adatok kezelését azonnal meg kell szüntetni, amint azt már a kutatás nem teszi szükségessé. A személyes adatok kezelésének megszüntetése a személyes adatok végérvényes visszavonhatatlan megsemmisítésével történik. A személyes adatok megsemmisítését jegyzőkönyvben kell dokumentálni.
10. Adatvédelmi incidens: a biztonság olyan sérülése, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását, jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi. Adatvédelmi incidensnek kell tekinteni többek közt, ha a kezelt személyes

adatokhoz illetéktelenek férhettek hozzá, az adathalászatot, eszköz elvesztését/ellopását, informatikai rendszer feltörését, személyes adatok jogosulatlan szóbeli közlését, személyes adatok nagy nyilvánosság előtti jogellenes közzétételét, személyes adatok téves címzett részére történő elküldését. Az adatvédelmi incidenst jelenteni kell az ELTE adatvédelmi tisztviselőjének (a megfelelő formanyomtatvány az ELTE adatkezelésért felelős szervének oldalán (ELTE Adatvédelmi és Stratégiai Adatkezelési Iroda > Adatvédelem > Adatvédelmi incidens: <https://adatvedelem.elte.hu/incidens>).

A kutatás előkészítése során Adatkezelési tervet kell készíteni (lásd melléklet), amely tartalmazza az adatkezelés jogalapját, a kezelt személyes adatok körét, az adatkezelés módját, az érintettek jogérvényesítését biztosító intézkedéseket, valamint a személyes adatok védelmével kapcsolatos intézkedéseket. Személyes adatok kezelésével kapcsolatos kérdésekben a kutatók az ELTE Adatvédelmi Tisztviselőjéhez fordulhatnak (adatvedelem@rk.elte.hu).

3.2.2. Tudományos adatok átláthatósága és nyilvánossága

A tudományos adatok kezelése során az integritás biztosítása és a tudomány fejlődése érdekében a lehető legszélesebb körű nyilvánosságot és átláthatóságot kell biztosítani. Az átláthatóság érdekében javasolt az Open Science eszközök minél szélesebb körű alkalmazása.

A tudományos értékű adatok kezelésének tervezésekor figyelembe kell venni az alábbi iránymutatásokat.

Előzetes leírást kell készíteni arról, hogy milyen tudományos értékű adatok gyűjtésére kerül sor a kutatás során. Az adat fogalmát ebben az esetben tágan kell értelmezni, kiterjesztve a kvantitatív adatok mellett a kvalitatív kutatások adataira, de akár fényképekre, filmfelvételekre valamint internetről gyűjtött adatokra is.

Be kell mutatni a kutatási témában már elérhető adatokat és le kell írni, hogy azok miért nem alkalmasak a kutatási kérdés megválaszolására. Ez világossá teszi a tervezett kutatás értékét, és az adatgyűjtés szükségességét.

Meg kell tervezni, hogy milyen formátumú adatok kerülnek terjesztésre, illetve archiválásra.

Meg kell tervezni, hogy a létrehozott, illetve gyűjtött kutatási adatok mellett milyen metaadatok rögzítésére kerül sor, amelyek segítik az adatokhoz később hozzáférőknek az adatok pontosabb megértését.

Meg kell tervezni, hogy az összegyűjtött adatok tárolására hol, milyen formában kerül sor. A tárolással kapcsolatos legjobb gyakorlat az (anonimizált) adatok többszörös, eltérő helyeken történő tárolása.

Világossá kell tenni, hogy a kutatás során ki vállal felelősséget az adatok gondozásáért a teljes adatciklus során.

Rögzíteni kell, hogy ki rendelkezik a létrehozandó adatok, illetve az esetleges egyéb szellemi termékek, például kifejlesztett skálák tulajdonjogával.

Meg kell tervezni, hogy milyen formában, milyen körben, mikor és hol lesznek elérhetőek a kutatás adatai.

Meg kell tervezni, hogy milyen forrásból fedezhetőek az adatok nyilvánossá tételének, illetve archiválásának költségei.

Az adatkezelési terv folyamatosan változó „élő” dokumentum. Ha a kutatás során az adatok típusát, vagy az adatkezelés folyamatát, az adatok megőrzésében vagy közzétételében változás történik, akkor a dokumentumot frissíteni kell. Célhoz kötött adatkezelési hozzájáruló nyilatkozat az adatkezelési cél változása esetén megismétlendő.

4. Szervezet

A kutatásintegritás és kutatásetika kérdéseinek tárgyalására a Kar létrehozta a Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési bizottságot (továbbiakban Bizottság).

4.1. Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési bizottság

A Bizottság 5 tagból és egy elnökből áll, a tagok egyike a Szociológia Doktori Iskola törzstagjai közül kerül ki. A bizottság munkáját titkár segíti. A Némédi Dénes Könyvtár vezetője a Bizottság állandó meghívott tagja.

4.1.1. Tagok

A Bizottság tagjait a Kar intézetei, valamint a Hallgatói Önkormányzat jelölik. A kari intézetek által jelölt tag doktori fokozattal rendelkező vagy doktorjelölt lehet, a Hallgatói Önkormányzat hallgatói jogviszonnyal rendelkező tagot jelölhet. A tagokat a Kari Tanács választja meg titkos szavazással olyan módon, hogy a Kari Tanács minden tagja 5 jelöltre adhat le szavazatot. A bizottsági tagok mandátuma 4 évig tart. Első alkalommal a Bizottság 2 legkevesebb szavazatot kapó tagjának mandátuma 2 év után lejár. Ezt követően a Kari Tanács a Kar Intézetei által, illetve Hallgatói Önkormányzat által jelölt tagok közül 2 évente választja meg az új tagokat a lejáró mandátumú tagok helyére, olyan módon, hogy a lejáró mandátumú tagok számának megfelelő szavazatot adhat le a Kari Tanács minden tagja.

A Bizottság tagjai véleményezik az elnök által rájuk szignált ügyeket, részt vesznek a Bizottság ülésein és döntést hoznak a Bizottsági eljárásokban.

4.1.2. Elnök

A bizottság Elnökét a Kari Tanács javaslatára a Dékán kéri fel. A bizottság Elnöke nagy kutatási tapasztalattal rendelkező habilitált oktató lehet. Az Elnök mandátuma 6 évig tart. Az Elnök összehívja és vezeti a Bizottság üléseit, utasítja a Bizottság titkárságát, kiszignálja a beérkező ügyeket a Bizottság tagjaira, beleértve saját magát is.

4.1.3. Ügyrend

A Bizottság részletes ügyrendjét saját maga határozza meg, a jelen dokumentumban meghatározott eljárásrend figyelembevételével, és azt a Kari Tanács hagyja jóvá. A bizottság havonta tartja rendes üléseit. A Bizottság 3 tag jelenlétével határozatképes. A Bizottság ülései távoli eléréssel is megtarthatók.

4.1.4. Felügyelet

A Bizottság működését a Kari Tanács felügyeli. A Bizottság éves jelentést készít, minden év június 15-ig, amelyről a Kari Tanács szavaz. A Kari Tanács a bizottság tagjait minősített többséggel visszahívhatja. A Kari Tanács minősített többséggel kérheti a Dékántól az Elnök visszahívását, egyidejűleg új Elnököt javasolva.

4.2. Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési titkárság

A Bizottság munkáját Titkárság segíti, amely elvégzi a Bizottság működésével kapcsolatos adminisztratív teendőket.

5. Eljárások

5.1. Kutatásetikai engedély

A Kutatásetikai engedélyezési eljárás célja kutatások etikai, adatvédelmi és integritási vizsgálatának előzetes elvégzése. Az eljárás a kutatás és a jelen dokumentum 3. fejezetében lefektetett alapelvek összhangját vizsgálja.

5.1.1. Az eljárásra kötelezettek köre

Kutatásetikai engedélyt kell kérnie minden olyan kutatás Kutatásvezetőjének, aki

- a Kar teljesállású vagy részállású oktatója, kutatója, vagy doktorandusza, és
- a kutatás megvalósításában a Kar erőforrásai jelentős mértékben kerülnek felhasználásra, vagy
- a kutató a Kar nevének felhasználásával végzi a kutatást (például akkor, ha a kar kutatójaként pályázott a forrásra)

és a kutatás

- direkt hatást gyakorol a kutatás résztvevőire (befolyásolja a mindennapi életüket, veszélyezteti őket vagy a magánéletüket)
- veszélyezteti a kutatókat, a kutatást lebonyolító munkatársakat
- területén több különböző (állami, civil, üzleti) érdek ütközik, amelyet gondosan kezelni kell
- során saját érdekei ütköznek az érintettek érdekeivel
- kapcsán személyes adatok kezelésére kerül sor.

Nem kötelező a Kutatásetikai engedély megszerzése a következő esetekben:

- a kutatás tartalma vagy a kutató egyéb affiliációja miatt a kutatáshoz már kiadott kutatásetikai engedélyt valamilyen hazai vagy nemzetközi kutatásetikai testület
- a kutatás kizárólag anonimizált adatok másodelemzésével történik, amelyek esetén a személyazonosság felfedése kizárt
- a kutatás kizárólag nyilvános adatok (publikációk, közzétett források) elemzésén alapul
- a kutatás alapszakos vagy mesterszakos szakdolgozat megírásához, műhelymunka kutató- és projektóráinak keretében vagy egyéb órai keretek között zajlik, azonban ezekben az esetekben a részt vevő hallgatóknak Kutatásintegritási nyilatkozatot (lásd melléklet) kell aláírniuk, amennyiben az előző két pontban rögzített feltételek egyébként fennállnak. A felelős témavezetőnek, illetve oktatóknak az aláírt nyilatkozatokat a kutatás lezárultát követő vizsgaidőszak végéig, vagy – ha a kutatás tovább tart – a személyes adatok kezelésének befejezéséig kell megőriznie, majd gondoskodnia kell azok megsemmisítéséről. Szakdolgozat esetén, amennyiben a szakdolgozat nem került titkosításra, a szerzőnek nyilatkoznia kell arról, hogy a dolgozat részben vagy teljes egészében tehető nyilvánossá.
- a kutatásra TDK, OTDK, ÚNKP vagy egyéb ösztöndíj keretében alap- vagy mesterszakos képzéshez kapcsolódóan kerül sor, és a kutatásetikai engedély megszerzését a folyamat során nem írják elő, azonban ezekben az esetekben is kötelező a Kutatásintegritási nyilatkozat kitöltése és megőrzése a pályázat, illetve versenyfolyamat lezárultát (beleértve az ellenőrzési időszakot is) követő félév végéig, vagy – ha az tovább tart –, a személyes adatok kezelésének befejezéséig, majd gondoskodni kell annak megsemmisítéséről.

Kutatásetikai engedélyezési eljárás lefolytatását kérelmezheti a TáTK Dékánjától minden olyan kutatás vezetője, amelyben a Kar teljesállású vagy részállású oktatója, kutatója részt vesz, de maga a kutatás nem a TáTK-n befogadott (regisztrált). A kérelemhez a kari oktató / kutató érdemi, TáTK-affiliációval elismert részvételét dokumentumokkal kell alátámasztani. A Kar Dékánja engedélyezés esetén eljárási díjat is kiróhat. Az eljárási díj összege dékáni utasításban évente kerül meghatározásra. Az eljárás költségei alól mentesül minden olyan kutatás, amely támogatás nélkül, önerőből valósul meg. A kutatásetikai engedélyezési eljárás tudományos kutatásokra vonatkozik, így nem tartoznak ide azok az adatfelvételek, amelyek egyedi ellátást, annak elsajátítását célozzák (például szociális munka során folytatott interjú), ugyanakkor ezen adatfelvételek során is alkalmazni kell az adatvédelmi szabályokat és etikai elveket. Amennyiben azonban az említett egyedi ellátás biztosítása érdekében felvett adatok később tudományos kutatás részét képezik, az etikai engedélyezési eljárást le kell folytatni.

5.1.2. Az eljárás folyamata

A Kutatásetikai engedélyezési eljárás során minden esetben a kutatásvezető nyújtja be a Kutatásintegritási űrlapot (lásd melléklet) és mellékleteit a Bizottság elnökének címezve elektronikus formában digitális aláírással ellátva legkésőbb 10 munkanappal a Bizottság következő ülése előtt.

A Bizottsághoz beérkező Kutatásintegritási űrlapot és mellékleteit a Titkárság formai szempontból ellenőrzi. Formai hiba esetén 10 munkanapon belül a Titkárság hiánypótlásra szólítja fel az érintett kutatásvezetőt. A formai szempontból helyes Kutatásintegritási űrlapra a Titkárság felvezeti a kutatás sorfolytonos kari azonosító számát, amely az ELTE/TÁTK/KEAB/[*benyújtás éve*]/[*sorszám*] formátumú, ahol a [*sorszám*] háromjegyű 0-kal vezetett szám.

A Bizottság Elnöke a formai szempontoknak megfelelő és legalább a Bizottság következő ülése előtt 10 munkanappal kézhez kapott Kutatásintegritási űrlapokat kiszignálja a bizottság tagjaira. A kiszignált űrlapokat a Bizottság kijelölt tagja a következő ülésig írásban értékeli (Kutatásintegritás értékelő űrlap, lásd melléklet). Az értékelés tartalmazza a javasolt döntést, az esetleges kockázatokat, valamint a döntés indoklását.

A Bizottság az elkészült értékelések alapján a következő ülésén egyszerű többséggel döntést hoz a benyújtott kutatásokról. A kisebbségi álláspontról különvélemény fogalmazható meg.

A döntést követően

- elfogadás esetén a Bizottság azonosító számmal ellátott Kutatásetikai engedélyt ad ki, amely a Bizottság döntésével módosított Kutatásintegritási értékelőlapnak felel meg;
- elutasítás esetén a Bizottság írásbeli tájékoztatást ad a benyújtónak indoklással iránymutatást adva a sikeres benyújtáshoz.

A kiadott Kutatásetikai engedélyekről a Bizottság nyilvántartást vezet. Kari kutatás esetén a kiadott Kutatásetikai engedélyekről a Bizottság tájékoztatja a Kari Könyvtárat, amely támogatja a kutatókat az adatmenedzsment-tevékenységben.

5.2. Kutatásetikai vizsgálat

A Kutatásetikai vizsgálat célja a már folyamatban lévő vagy lezajlott kutatások során felmerült etikai, integritási problémák vizsgálata és indokolt esetben javaslattevés a felmerült problémák kezelésére. A Kutatásetikai vizsgálat célja kifejezetten a kutatások tudományos integritásának biztosítása. Az esetleges etikai vétségek fegyelmi következményeivel a Kari Etikai bizottság foglalkozik.

5.2.1. Az eljárás által érintett kutatások

A Bizottság köteles Kutatásetikai vizsgálatot indítani az ELTE Társadalomtudományi Kar teljes állású oktatója, kutatója által vezetett kutatásra vonatkozó bejelentések kapcsán (kötelező eljárás).

A Bizottság kérelem esetén vizsgálhat bármilyen társadalomtudományi kutatást (opcionális eljárás).

5.2.2. Az eljárás folyamata

Az eljárást bárki kezdeményezheti a Kutatásetikai vizsgálati űrlap (melléklet) kitöltésével.

A Bizottsághoz beérkező Kutatásetikai vizsgálati űrlapot és mellékleteit a Titkárság formai szempontból ellenőrzi. Formai hiba esetén 10 munkanapon belül a Titkárság hiánypótlásra szólítja fel az érintett benyújtót.

A Bizottság elnöke a formai szempontoknak megfelelő Kutatásetikai vizsgálati űrlap kapcsán **kötelező eljárás** esetén az érintett Kutatásvezetőtől bekéri az érintett kutatás dokumentációját. A kutatás vezetőjének 5 munkanap áll rendelkezésére a dokumentáció átadására. A Bizottság Elnöke a Bizottság következő ülése előtt legalább 5 munkanappal kézhez kapott Kutatásetikai vizsgálati űrlapot (és kötelező eljárás esetén kutatási dokumentációt) a bizottság két tagjának párhuzamos véleményezésre kiszignálja.

A kiszignált űrlapokat a Bizottság kijelölt tagjai a következő ülésig írásban értékeli. Az értékelés tartalmazza a megfogalmazott probléma véleményezését, a Kutatásvezetőnek megfogalmazott esetleges kérdéseket, szükség esetén a javasolt korrekciós lépéseket (pl.: helyreigazító közlemény, publikáció visszavonása, stb.).

A Bizottság **opcionális eljárás** esetén első ülésén arról dönt, hogy a beérkezett kérdést következő ülésén érdemben napirendre tűzi-e. Amennyiben a Bizottság egyszerű többséggel a napirendre tűzés mellett foglal állást, a Titkárság a kutatás dokumentációját a kötelező eljáráshoz hasonló módon bekéri a Kutatásvezetőtől. Opcionális eljárásban a Kutatásvezető a dokumentáció átadására nem kötelezhető. Ha a Kutatásvezető opcionális eljárásban nem működik együtt a Bizottsággal, a Bizottság Elnöke tájékoztatja a Benyújtót ennek tényéről, és lezárja az eljárást. Amennyiben a Kutatásvezető együttműködik az eljárásban, az eljárás a kötelező eljárás rendje szerint folytatódik tovább a kutatási dokumentáció alapján a Kutatásetikai vizsgálati űrlap előzetes véleményezésével.

A Bizottság a napirendre vett **Kutatásetikai vizsgálat tárgyalására** meghívja a Benyújtót (aki nem köteles részt venni az ülésen) és a Kutatásvezetőt. A Bizottság az előzetes véleményt megküldi a Kutatásvezetőnek. A Kutatásetikai vizsgálat tárgyalása során a két független véleményező ismerteti az esetet, majd a Benyújtó és a Kutatásvezető ismerteti az álláspontját. Ezt követően a Bizottság egyhangú állásfoglalást hoz. Amennyiben a Bizottság egy ügy kapcsán nem tud egyhangú állásfoglalást kialakítani, legfeljebb egy alkalommal az ügy elnapolható.

A Bizottság a döntéséről írásban tájékoztatja a Benyújtót és a Kutatásvezetőt. Amennyiben a döntés a kutatásintegritás sérülésére utal, a Bizottság tájékoztatja a Kar vezetését és a Kari Etikai Bizottságot.

6. Felhasznált források

A kutatási integritás európai magatartási kódexe (Internet: <https://allea.org/code-of-conduct/> Utolsó letöltés: 2021. május 20.)

AZ ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar kutatási és publikációs alapelvei (Internet: <https://ppk.elte.hu/keb> Utolsó letöltés: 2021. május 20.)

Ethical Guidelines. European Sociological Association (Internet: <https://www.europeansociology.org/about-esa/governance/ethical-guidelines> Utolsó letöltés: 2021. május 20.)

Guide to Social Science Data Preparation and Archiving. Best Practice Throughout the Data Life Cycle. 6th Edition. Inter-university Consortium for Political and Social Research (Internet: <https://www.icpsr.umich.edu/web/pages/deposit/guide/> Utolsó letöltés: 2021. május 20.)

Hongkongi alapelvek (Internet: <https://wcrif.org/guidance/hong-kong-principles> Utolsó letöltés: 2021. május 20.)

Netherlands Code of Conduct for Research Integrity (2018).

Szingapúri nyilatkozat a kutatási integritásról (Internet: <https://wcrif.org/singapore-statement> Utolsó letöltés: 2021. május 20.)

7. Mellékletek

7.1. Kutatásintegritási nyilatkozat

A **[kutatás címe]** című kutatás Adatkezelési tervét megismertük és a benne foglaltaknak megfelelően fogunk eljárni. Vállaljuk, hogy a kutatás során hozzánk kerülő személyes adatokat titokban tartjuk, azokat elzártan kezeljük, azokról semmilyen módon másolatot nem készítünk, azokat másképp, mint az az adatkezelési tervben leírásra került, nem használjuk fel. A kutatás során hozzánk kerülő személyes adatokat a kutatási feladat ellátását követően a kutatás vezetőjének visszajuttatjuk.

Tudomásul vesszük, hogy a személyes adattal visszaélés bűncselekményét követi el az, aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi vagy az Európai Unió kötelező jogi aktusában meghatározott rendelkezések megszegésével

- a) haszonszerzési célból vagy jelentős érdeksérelmet okozva jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel, vagy
- b) haszonszerzési célból vagy jelentős érdeksérelmet okozva az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja
- c) az érintett hozzáféréshez való jogának gyakorlása érdekében szükséges tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti. Ez polgári peres eljárásban kártérítés fizetési kötelezettséget vonhat maga után.

[település], [év]. [hó] [nap].

A kutatás résztvevői:

Név (nyomtatott betűkkel)	Neptun kód	Szerepkör	Aláírás

(szükség esetén bővíthető)

kutatásvezető / oktató

7.2. Kutatásintegritási űrlap

Kutatási azonosító (az Etikai Bizottság tölti ki!):	ELTE/TÁTK/KEAB/

A kérelmet CSAK elektronikusan kérjük elküldeni Word formátumban!

Kérjük, olvassa el figyelmesen az utolsó oldalon található tájékoztatót!

A mellékleteket kérjük a leadott dokumentumhoz csatolni.

1.	A kérelmező (kutatásvezető) neve: ²	
2.	Tudományos fokozata:	
3.	Munkahelye (Kar/Intézet/Tanszék):	
4.	Beosztása: ELTE közalkalmazott igen/nem ³	
5.	E-mail címe:	
6.	A kutatás címe:	
7.	A kutatás tudományterülete(i):	
8.	A kutatásban részt vevő további kutatók (pl. hallgató):	
9.	A kutatás kezdetének és befejezésének várható időpontja:	
10.	A kutatás fedezetét biztosító forrás (pályázat vagy más):	
11.	A kérelem beadásának dátuma:	
12.	A kutatás célja (min. 100, max. 200 szó):	
13.	A kutatás résztvevőinek életkora:	

² A kutatásvezető csak tudományos minősítéssel (DSc, PhD, CSc) rendelkező kutató lehet.

³ Ha nem ELTE közalkalmazott, a kutatási engedély kitöltésével egyben ahhoz is hozzájárul, hogy az ELTE TáTK Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési bizottsága a jelen űrlapon szereplő személyes adatait kezelje.

14.	A beleegyezés megtételének módját befolyásolja a kutatás résztvevőinek életkora. Húzza alá, mely dokumentumokat csatolja:	Ha a részt vevő személy 3 év alatti gyermekkorú, a kutatás ismertetését a törvényes képviselőnek (jellemzően: a szülőnek, továbbiakban a <i>szülő</i>) írásos formában kell átadni, és ő adhatja aláírásával a beleegyezését a gyermek nevében. Csatolja az etikai kérelemhez a kutatás ismertetését tartalmazó dokumentumot és a beleegyezést kérő ívet. Ha a vizsgálat vagy a toborzás egy intézményben (tipikus esetben: bölcsődében) történik, akkor az etikai engedély csak a vizsgálatnak otthont adó intézmény vezetőjének írásos hozzájárulásával együtt érvényes. Ha a vizsgált személy 3 és 14 év közötti gyermekkorú, a szülő ad írásbeli beleegyezést a fenti módon, a gyermek pedig szóban. Csatolja a szülőknek szánt dokumentumot, a beleegyezést tartalmazó kérdőívet és a gyermeknek szánt szóbeli vagy írásbeli információ tartalmát. Ha a vizsgálat vagy a toborzás egy intézményben (tipikus esetben: óvodában vagy iskolában) történik, akkor az etikai engedély csak a vizsgálatnak otthont adó intézmény vezetőjének írásos hozzájárulásával együtt érvényes. Ha a vizsgált személy 14 és 18 év közötti kiskorú, az írott információt mind neki, mind a szülőnek el kell juttatni, és a beleegyezést mindketten alá kell, hogy írják. Ha a gyermek neve nem kerül a kutatásban felvételre és a bizottság értékelése alapján a kutatás nem veszélyezteti a résztvevőket, a szülők passzív beleegyezése is elegendő (a beleegyezésük vélelmezhető, ha az írott információ ismeretében nem támasztanak kifogást gyermekük részvétele ellen). Csatolja a fentiekben megjelölt dokumentumokat (a kutatás ismertetése, beleegyezés). Ha a kutatás vagy a toborzás egy intézményben (tipikus esetben: iskolában) történik, akkor az etikai engedély csak a vizsgálatnak otthont adó intézmény vezetőjének írásos hozzájárulásával együtt érvényes. Ha a kutatásban részt vevő személyek 18 éven felüliek, írott információt kell biztosítani számukra a kutatásról és annak céljairól, és a részvételbe bele kell egyezniük. Csatolja a megfelelő dokumentumokat.
15.	A résztvevők kiválasztásának módja. (Milyen módon toborozza, választja ki a résztvevőket?) (Szükség esetén csatolja a megfelelő dokumentációt: hirdetés, intézményvezetőnek írandó levél, stb.)	
16.	A kutatás helyszínei (amennyiben releváns):	

17.	A kutatás lebonyolításának rövid (max. 200 szó), összefoglaló ismertetése. (Nem az elméleti háttér, hanem a tervezett eljárás bemutatása szükséges.)	
18.	A kutatás által érintett témában különböző intézmények, csoportok érdekei ütköznek? Melyek ezek? Hogyan kezeli a kutatás, illetve a publikáció során?	
19.	A kutatás során gyűjtött adatok lehetővé teszik a személyek azonosítását? Azaz terveznek-e személyes adatot gyűjteni?	
20.	Milyen kész kérdőíveket, tesztek, egyéb mérőeszközöket, stb. kíván alkalmazni (ha vannak ilyenek)? Kérjük a kérdőíveket és tesztek a kérelem végéhez csatolni, az online kérdőívek linkjét feltüntetni, illetve a tervezett mérőeszközök kialakítására vonatkozó főbb, etikailag releváns tényezőket megemlíteni.	
21.	Milyen berendezéseket, műszereket, eszközöket, szkripteket alkalmaz? Kérjük ezek dokumentációját csatolni (ez nem szükséges, ha azok egy korábbi eljárásban már jóvá lettek hagyva).	
22.	Ismertesse, milyen módon biztosítja a felvett adatok bizalmas, rövid és hosszú távú kezelését, archiválását, és azt, hogy azokból a résztvevő ne legyen azonosítható. Illetve, ha személyes adatokat kezel (pl. résztvevő neve, e-mail címe, stb.), akkor hogyan biztosítja a résztvevők és azok adatainak védelmét.	

23.	Ismertesse, hogy milyen módon biztosítja az érintett közösség tájékoztatását a kutatás eredményeiről!	
24.	Ismertesse, hogy milyen módon tervezi publikálni a kutatás eredményeit! Térjen ki az Open science megoldásokra!	
25.	Ismertesse, hogy milyen eszközöket alkalmaz a kutatásintegritás előzetes biztosítása érdekében! Pl.: a hipotézisek, kutatási terv előzetes regisztrálása (pl.: https://osf.io)	
26.	Ismertesse, hogy milyen formában tervezi az anonimizált vagy anonim adatok, illetve a kutatási dokumentáció archiválását. Ki milyen formában férhet hozzá az adatokhoz, dokumentációhoz? Térjen ki az Open science megoldásokra!	

Az alábbi kérdések valamelyikére adott IGEN válasz nem zárja ki azt, hogy a vizsgálat megvalósítható. Húzza alá a megfelelőt!		Amennyiben bármelyik kérdésre IGEN-nel válaszolt, ismertesse, hogyan gondoskodik arról, hogy a részt vevő személyekben, illetve csoportokban testi és lelki kár ne essék a vizsgálat folyamán.		
27.	Jár-e a vizsgálat kellemetlen helyzetek létrehozásával?	NEM	IGEN	
28.	Jár-e a vizsgálat incentíva vagy ajándék alkalmazásával?	NEM	IGEN	
29.	Jár-e a vizsgálat fogyatékossgal élő személyek részvételével?	NEM	IGEN	
30.	Jár-e a vizsgálat mentális betegek vagy mentálisan veszélyeztetett egyének részvételével?	NEM	IGEN	
31.	Jár-e a vizsgálat társadalmi kisebbségek (vagy más sérülékeny csoport tagjainak) részvételével?	NEM	IGEN	
32.	Jár-e a vizsgálat testi sérülés veszélyével akár a kutatás résztvevői, akár a kutatás közreműködői szempontjából?	NEM	IGEN	
33.	Jár-e a vizsgálat a résztvevők megtévesztésével, a célok részleges elhallgatásával?	NEM	IGEN	
34.	Jár-e a vizsgálat olyan eljárással, amely akár szándéktalanul is szorongást vagy szenvedést okozhat (pl. mélyinterjú)?	NEM	IGEN	

Sajátos esetek (Kérjük, akkor töltse ki, ha az alábbi kérdések RELEVÁNSAK a tervezett kutatás szempontjából). Amennyiben nem relevánsak a kérdések a tervezett kutatás szempontjából, használja az N/A opciót!

35.	Amennyiben a kutatásban nehezen biztosítható az érintettek előzetes beleegyezésének elnyerése (pl. kutatás nyilvános terepen) hogyan biztosítja a résztvevők védelmét, utólagos vagy folyamatos tájékoztatását, bevonását; illetve mivel indokolja az előzetes tájékoztatás elmaradását?	
36.	Amennyiben a kutatás nem közvetlenül személyekre irányul (pl. dokumentumelemzés, történeti kutatás vagy levéltári kutatás vagy nyilvános terek kutatása), de vannak közvetetten érintett személyek (rájuk vonatkozó személyes adatok): velük kapcsolatban milyen etikai problémák merülnek fel (beazonosíthatóság, joguk a véleményformálásra, stb.), és hogyan válaszol ezekre? Illetve amennyiben vannak közvetlenül és közvetetten érintettek, hogyan különíti el őket a kutatás során? Amennyiben az adatok személyek azonosítását lehetővé teszik, úgy erre a helyzetre az adatkezelésre vonatkozó általános érvényű szabályok (ld. Hozzájárulás adatkezeléshez, ill. ennek Melléklete) érvényesek.	
37.	Ha részvételi vagy akciókutatásról van szó , fejtse ki röviden, hogyan biztosítja és milyen módon tervezi a személyek aktív bevonását, valamint mutassa be, hogy a kutatásnak milyen hatásai lehetnek az adott csoportra, személy(ek)re, aki(ke)t bevon, illetve az adott helyszínekre, közösségekre, amiket alakít. A résztvevőknek lehetőségük van-e – ha igen, milyen módon, ha nem, miért nem – arra, hogy a kutatás eredményeihez hozzászóljanak?	
38.	A kutatásnak vannak-e (áttételes) társadalmi hatásai? Beavatkozik-e társadalmi folyamatokba? Ezek a hatások milyen módon befolyásolhatják a résztvevőket (különösen, ha érzékeny társadalmi csoportról van szó)?	
39.	Ha levéltári kutatást is folytat, hogyan ügyel a személyes adatok védelmére a kutatás során és az eredmények publikálásakor? Levéltári kutatás során kérjük, vegye figyelembe a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény 24.§-ban foglaltakat!	
40.	Van-e bármilyen további etikai vonatkozása a vizsgálatnak, amelyre a fenti kérdésekre adott válaszokban nem történt utalás? Ha igen, kérjük, röviden ismertesse:	

Az ELTE TáTK Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési bizottság a következőkre hívja fel a kérelmezők figyelmét:

A KEAB a részt vevő személyek elé kerülő minden írásos anyagot megtekintésre bekérhet (pl. toborzó plakát, hirdetés, stb.). A tesztek, kérdőíveket a kérelemhez csatolni kell.
A kérelemhez csatolni kell a kutatás Adatkezelési tervét!
A kutatási tevékenység befejeztével a KEAB részére rövid (8-10 mondat terjedelmű) zárójelentést kell készíteni, amelyet a bizottság bizonyos esetekben bekérhet. Ez elsősorban az eredményeket foglalja össze, de tartalmazhat a lebonyolítással kapcsolatos problémákra vonatkozó információkat is, amelyek a későbbiek során hasznosíthatók.
Tájékoztató és Hozzájáruló Nyilatkozat: a kutatás résztvevőinek előzetesen, önkéntesen és minden lényeges információ birtokában hozzájárulásukat kell adniuk a részvételhez. Az információnak minden esetben tartalmaznia kell a hozzájárulás bármikori visszavonásának jogát.
Kérjük, ne felejtse el csatolni a Toborzó Hirdetés szövegét, amennyiben releváns!
A vizsgálatnak a Tájékoztató és Hozzájáruló Nyilatkozat elolvasásával majd kitöltésével kell kezdődnie. A csatolt Tájékoztató és Hozzájáruló nyilatkozatban is hangsúlyozni kell azt, hogy a részvétel önkéntes és bármikor megszakítható.   Ha online tesztkitöltésről van szó, akkor a résztvevő a kérdőív kitöltése előtt igen válasszal (vagy „pipával”) jelezze a hozzájárulását. E nélkül a felületen ne legyen lehetőség a kérdőív kitöltésére. Továbbá kérjük, hogy adja meg a linket, amelyen az online kérdőív elérhető lesz. Lehetőség szerint ELTE-s honlapot és űrlapot használjon.
Amennyiben a kérelemben található kérdések valamelyikét nem tartja a tervezett kutatása szempontjából alkalmazhatónak, kérjük, hogy ott használja az N/A opciót.
Azon vizsgálatok esetében, amelyeket az ELTE TáTK minősített oktatója vezet, ám maga a vizsgálat (részben vagy egészben) nem Magyarországon kerül lefolytatásra, az érintett ország(ok) illetékes etikai bizottságának engedélye is szükséges.
Kérjük, mindenképp nyilatkozzon arról, hogy (1) a személyi adatokat is tartalmazó Tájékoztató és Hozzájáruló Nyilatkozatok harmadik, a résztvevőkkel közvetlenül kapcsolatba nem kerülő személynél, biztonságos módon kerülnek elhelyezésre; (2) a többi dokumentumon csak jelígyés azonosítás történik; (3) milyen digitális formátumban kerülnek tárolásra az anyagok; (4) a nyers (kitöltött kérdőívek, hangfelvételek), a feldolgozott (digitalizált, tartalomelemzett, stb.) adatok, ill. a Tájékoztató és Hozzájáruló Nyilatkozatok mennyi ideig, hol kerülnek tárolásra.
Adatvédelmi incidens esetén (incidensnek tekintendő a biztonság olyan sérülése, amely a továbbított, tárolt vagy más módon kezelt személyes adatok véletlen vagy jogellenes megsemmisítését, elvesztését, megváltoztatását, jogosulatlan közlését vagy az azokhoz való jogosulatlan hozzáférést eredményezi), kérjük, haladéktalanul forduljon az ELTE adatvédelmi tisztviselőjéhez. Szíves tájékoztatásul jelezzük, hogy incidens esetén a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (NAIH) történő kötelező bejelentésre mindösszesen 72 óra áll rendelkezésre, ezért az adatvédelmi tisztviselővel a kapcsolatfelvétel haladéktalanul meg kell, hogy történjen.
Elérhetőség: ELTE Rektori Kabinet, Adatvédelmi és Stratégiai Adatkezelési Iroda/ HU-1053 Budapest, Ferenciek tere 6. Tel.: +36-1-411-6700/2855; e-mail: adatvedelem@rk.elte.hu

7.3. Kutatásintegritás értékelő űrlap

A kérelmező (kutatásvezető) neve:		A kérelmező (kutatásvezető) e-mail címe:	
A kutatás címe:			
A kutatás kapcsán felmerülő etikai kockázatok:			
A kutatás kapcsán felmerülő adatkezelési és adatvédelmi kockázatok:			
A tervezett kutatás kapcsán megfogalmazott etikai, illetve adatkezelési javaslat (elutasítás esetén kitöltése kötelező):			
Javasolt bizottsági döntés:	Átdolgozásra visszaküldés javasolt	Elfogadása javasolt	
Döntés indoklása (kötelező):			

7.4. Adatkezelési terv minta

Adatkezelési terv

a [kutatás címe]

című kutatáshoz

[a kutatás azonosítószáma]

A. Személyes adatok védelme

Vonatkozó törvények, dokumentumok és definíciók

- AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/679 RENDELETE (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet, GDPR)
- 1995. évi CXIX. törvény a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről (Aktv.)
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
- 2014. évi LXXVI. törvény a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról (Innovációs tv.)
- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (Nftv.)
- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (Btk.)

[hivatkozott jogszabályok hatályosságának felülvizsgálata szükséges]

személyes adat: azonosított vagy azonosítható természetes személyre („érintett”) vonatkozó bármely információ; azonosítható az a természetes személy, aki közvetlen vagy közvetett módon, különösen valamely azonosító, például név, szám, helymeghatározó adat, online azonosító vagy a természetes személy testi, fiziológiai, genetikai, szellemi, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára vonatkozó egy vagy több tényező alapján azonosítható (GDPR 4. cikk)

különleges adat: a faji vagy etnikai származásra, politikai véleményre, vallási vagy világnézeti meggyőződésre vagy szakszervezeti tagságra utaló személyes adatok, valamint a természetes személyek egyedi azonosítását célzó genetikai és biometrikus adatok, az egészségügyi adatok és a természetes személyek szexuális életére vagy szexuális irányultságára vonatkozó személyes adatok (GDPR 9. cikk)

hozzájárulás: az érintett akaratának önkéntes, konkrét és megfelelő tájékoztatáson alapuló és egyértelmű kinyilvánítása, amellyel az érintett nyilatkozat vagy a megerősítést félreérthetetlenül kifejező cselekedet útján jelzi, hogy beleegyezését adja az őt érintő személyes adatok kezeléséhez (GDPR 4. cikk. 11.)

kutatás résztvevője: azon személy, akit a kutatás közvetlenül vagy közvetve érint, akinek a megfigyelésére vagy akivel kapcsolatos adatok gyűjtésére a kutatás kapcsán sor kerül.

kutatásvezető: egy dokumentált kutatási projekt alapján meghatározott, az adott projektre vonatkozóan vezető és felelős szerepkörrel felruházott minősített (doktori fokozattal rendelkező) kutató. Amennyiben egyéni kutatást nem minősített kutató végez, a kutatás mellé a tanszékvezető minősített (doktori fokozattal rendelkező) szupervizort jelöl ki, aki egyetemlegesen felel a kutatásért.

a kutatás közreműködője: az a természetes személy, aki a kutatás lebonyolításában a kutatásvezető irányítása alatt részt vesz.

Az alábbi adatkezelési terv a hivatkozott dokumentumok *[dokumentum elkészültének dátuma]*-n hatályos szövege alapján és azok figyelembevételével készült.

2. Kutatási jogosultság

A Eötvös Loránd Tudományegyetem (továbbiakban ELTE) mint felsőoktatási intézmény az Nftv. 2. § (1) alapján egyebek között tudományos kutatás céljából mint alaptevékenység folytatására létesített szervezet, mely célt az ELTE alapító okirata az Nftv-vel összhangban rögzít. A kutatással kapcsolatos önálló felelősséget a **[kutatás / kutatócsoport]** vezetője vállalja.

3. A kutatás célja

[a kutatás céljának rövid, közérthető, szabatos leírása]

4. A kezelendő személyes adatok köre és azok forrása

[a kezelendő személyes adatok pontos, célra törő bemutatása, beleértve azok forrásának megjelölését]

5. Felelősség tisztázása

[írja le, hogy ki vállal felelősséget az adatok kezeléséért a teljes adatszűrés során. Itt fel kell tüntetni a felelős elérhetőségét is.]

6. A kutatás lépései és a személyes adatok kezelésének folyamata

[a kutatás lépéseinek és a személyes adatok kezelésének részletes leírása a személyes adatok gyűjtésétől azok megsemmisítéséig, beleértve a személyes adatok tárolását is; minden esetben szükséges rögzíteni a személyes adatok végleges megsemmisítésének időpontját is; itt ki kell térni a kutatásba bevont összes személy személyes – tehát a résztvevők és a közreműködők – adatainak kezelésére is, valamint arra is, hogy akik a személyes adatokat gyűjtik, végeznek-e vele és ha igen, milyen műveletet, a kutatási folyamat mely pontján adják át az adatokat a kutatásvezetőnek – nem kell kitérni ebben a részben az anonimizált kutatási adatokra]

7. Az érintett jogai gyakorlati érvényesíthetőségének biztosítékai

[ebben a fejezetben kell ismertetni a személyes adatok érintettjeinek jogérvényesítési lehetőségeit biztosító intézkedéseket, így különösen, de nem kizárólag a tájékozott beleegyezéshez, a korábban adott hozzájárulás visszavonásához, az adatok pontosításához, a tárolt adatok megismeréséhez, valamint az adatvédelmi incidens kapcsán történő tájékoztatáshoz fűződő jogok gyakorlásának biztosításához tett intézkedéseket, pl.: tájékoztatás módja, biztosított csatornák, felelős személyek, eljárásrendek]

8. Az adatvédelmet biztosító technikai és szervezési intézkedések

[itt kell ismertetni, hogy milyen módon biztosított a kutatás során a személyes adatok védelme, így például, de nem kizárólag kik férhetnek hozzá a személyes adatokhoz, a hozzáférést hogyan dokumentálják, milyen nyilatkozatot tesznek ezek a személyek, milyen informatikai és egyéb védelmi intézkedések történnek a személyes adatok illetéktelen kézbe kerülésének megakadályozása érdekében, milyen álnevesítési (pseudonimizációs) vagy anonimizációs eljárások kerülnek alkalmazásra, stb.]

B. Kutatási adatok nyilvánossága

9. A kutatási adatok leírása

[itt ismertesse, hogy milyen tudományos értékű adatok kerülnek felvételre vagy gyűjtésre; az adat fogalmát értelmezze széleskörűen, kiterjesztve a kvantitatív adatok mellett a kvalitatív kutatások adataira, de akár fényképekre, filmfelvételekre, valamint internetről gyűjtött adatokra is]

10. Az elérhető adatok bemutatása

[közöljön áttekintést a kutatási témában már elérhető adatokról és arról, hogy azok miért nem alkalmasak a kutatási kérdés megválaszolására; ez világossá teszi a tervezett kutatás értékét, az adatgyűjtés szükségességét]

11. Az adatok formátuma

[itt ismertesse, hogy milyen formátumú adatok kerülnek leadásra, terjesztésre, illetve archiválásra]

12. Metaadatok

[itt foglalja össze, hogy a létrehozott adatok mellett milyen metaadatokat biztosít, amellyel segíti az adatokhoz hozzáférők pontos megértését]

13. Tárolás és biztonsági másolatok

[írja le, hogy az összegyűjtött adatokat hol, milyen formában tárolja majd; a legjobb gyakorlat az (anonimizált) adatok többszörös eltérő helyeken történő tárolása]

14. Szellemi tulajdon és adattulajdon

[rögzítse, hogy ki rendelkezik az adatok, illetve az esetleges egyéb szellemi termékek, például kifejlesztett skálák tulajdonjogával]

15. Elérhetőség és megosztás

[írja le, hogy milyen formában, milyen körben és hol teszi elérhetővé a kutatás adatait]

16. Adatkezelés költségei

[foglalja össze röviden, hogy milyen forrásból fedezi az anonimizált adatok nyilvánossá tételének, illetve archiválásának költségeit]

7.5. Kutatásetikai vizsgálati űrlap

1.	A vizsgálatot kezdeményező neve:	
2.	Tudományos fokozata:	
3.	Munkahelye (Kar/Intézet/Tanszék):	
4.	Beosztása: ELTE közalkalmazott igen/nem ⁴	
5.	E-mail címe:	
6.	Az érintett kutatás címe:	
7.	A kutatás tudományterülete(i):	
8.	Az érintett kutatás vezetője:	
9.	Munkahelye (Kar/Intézet/Tanszék):	
10.	Beosztása: ELTE közalkalmazott igen/nem ⁵	
11.	A vizsgálati űrlap beadásának dátuma:	
12.	A feltételezett etikai, kutatásintegritási normasértés:	
13.	Az elérhető bizonyítékok listája (kérjük, csatolja azokat):	

⁴ Ha nem ELTE közalkalmazott, a kutatásetikai vizsgálati űrlap kitöltésével egyben ahhoz is hozzájárul, hogy az ELTE TáTK Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési bizottsága a jelen űrlapon szereplő személyes adatait kezelje.

⁵ Ha nem ELTE közalkalmazott, a kutatásetikai vizsgálati űrlap kitöltésével egyben ahhoz is hozzájárul, hogy az ELTE TáTK Kutatásintegritási, etikai és adatkezelési bizottsága a jelen űrlapon szereplő személyes adatait kezelje.

7.6. Szingapúri nyilatkozat a kutatási integritásról

Preambulum

A kutatás értéke és haszna alapvetően függ a kutatás integritásától. Bár a kutatás megszervezésében és lebonyolításában lehetnek nemzeti és tudományterületi különbségek, vannak olyan elvek és szakmai felelősségek, amelyek alapvető fontosságúak a kutatás integritása szempontjából, bárhol is végezzék őket.

Alapelvek

Őszinteség a kutatás minden vonatkozásában

Elszámoltathatóság a kutatás során

Szakmai udvariasság és tisztesség a másokkal való együttműködésben

Mások kutatásainak megfelelő kezelése

Felelősségi körök

- 1. Integritás:** A kutatóknak felelősséget kell vállalniuk kutatásaik megbízhatóságáért.
- 2. A szabályozások betartása:** A kutatóknak tisztában kell lenniük és tartaniuk kell magukat a kutatással kapcsolatos szabályozásokhoz és iránymutatásokhoz.
- 3. Kutatási módszerek:** A kutatóknak megfelelő kutatási módszereket kell alkalmazniuk, a következtetéseiket a bizonyítékok kritikus elemzésére kell alapozniuk, és megállapításaikat, valamint értelmezéseiket teljes mértékben és objektíven kell publikálniuk.
- 4. Kutatási feljegyzések:** A kutatóknak világos, pontos nyilvántartást kell vezetniük az összes kutatásról olyan módon, amely lehetővé teszi munkájuk ellenőrzését és megismétlését.
- 5. Kutatási eredmények:** A kutatóknak nyíltan és azonnal meg kell osztaniuk adataikat és a megállapításaikat, amint lehetőségük nyílt elsőbbségi és tulajdonosi jogaik biztosítására.
- 6. Szerzőség:** A kutatóknak felelősséget kell vállalniuk az összes publikációhoz, finanszírozási kérelemhez, jelentéshez és a kutatás egyéb bemutatásához való hozzájárulásukért. A szerzők listáján fel kell tüntetni mindazokat, és csak azokat, akik megfelelnek az alkalmazandó szerzői kritériumoknak.
- 7. Közreműködők elismerése:** A kutatóknak a publikációkban fel kell tüntetniük azok nevét és szerepét, akik jelentős mértékben hozzájárultak a kutatáshoz, de nem felelnek meg a szerzői kritériumoknak, beleértve az írókat, a finanszírozókat, a szponzorokat és másokat.
- 8. Peer Review:** A kutatóknak tisztességes, gyors és szigorú értékeléseket kell írniuk, és tiszteletben kell tartaniuk a titoktartást mások munkájának áttekintésekor.
- 9. Összeférhetetlenség:** A kutatóknak nyilvánosságra kell hozniuk azokat a pénzügyi és egyéb összeférhetetlenségeket, amelyek veszélyeztethetik a kutatási eredmények, a publikációk, a nyilvános kommunikáció, valamint bármely review tevékenység során munkájuk megbízhatóságát.

10. Nyilvános kommunikáció: A kutatóknak a szakmai észrevételeket elismert szakértelmükre kell korlátozniuk, amikor nyilvános vitákat folytatnak a kutatási eredmények alkalmazásáról és fontosságáról, és világosan meg kell különböztetniük a szakmai észrevételeket a személyes nézeteken alapuló véleményektől.

11. Felelőtlen kutatási gyakorlat bejelentése: A kutatóknak jelenteniük kell a megfelelő hatóságoknak a feltételezett kutatási visszaéléseket, beleértve az adatok célzott létrehozását, a hamisítást vagy a plágiumot, valamint egyéb felelőtlen kutatási gyakorlatot, amelyek aláássák a kutatás megbízhatóságát, mint például a gondatlanság, a szerzők nem megfelelő felsorolása, az ellentmondó adatok bemutatásának elmulasztása vagy félrevezető analitikai módszerek alkalmazása.

12. Válasz a felelőtlen kutatási gyakorlatra: A kutatóintézeteknek, valamint a kutatás iránti elkötelezettséggel rendelkező folyóiratoknak, szakmai szervezeteknek és ügynökségeknek rendelkezniük kell eljárásokkal a hivatali visszaélésekre és más felelőtlen kutatási gyakorlatokra vonatkozó állítások megválaszolására, valamint az ilyen magatartást jóhiszeműen jelentők megvédésére. Amennyiben a helytelen magatartás vagy más felelőtlen kutatási gyakorlat bizonyítást nyer, haladéktalanul meg kell tenni a megfelelő intézkedéseket, ideértve a kutatási eredmények korrigálását is.

13. Kutatási környezetek: A kutatóintézeteknek olyan környezeteket kell létrehozniuk és fenntartaniuk, amelyek ösztönzik az integritást az oktatás, az egyértelmű iránymutatások és az előrelépés észszerű normái révén, miközben elősegítik a kutatási integritást támogató munkakörnyezet kialakulását.

14. Társadalmi megfontolások: A kutatóknak és a kutatóintézeteknek el kell ismerniük, hogy etikai kötelességük a társadalmi hasznokat mérlegelni a munkájukban rejlő kockázatokkal szemben.

A kutatási integritásról szóló szingapúri nyilatkozatot a kutatási integritásról szóló, 2010. július 21–24-én Szingapúrban megrendezett 2. világkonferencia részeként dolgozták ki, amely globális útmutató a kutatás felelős magatartásához. Ez nem szabályozási dokumentum, és nem képviseli azoknak az országoknak és szervezeteknek a hivatalos politikáját, amelyek finanszírozták és / vagy részt vettek a konferencián. A kutatás integritásával kapcsolatos hivatalos politikák, útmutatások és rendeletek kidolgozásához konzultálni kell a megfelelő nemzeti szervekkel és szervezetekkel.

Jelen fordítás a Singapore Statement on Research Integrity című angol nyelvű dokumentum alapján készült, kisebb eltéréseket, pontatlanságokat tartalmazhat, ezért érdemes azt összevetni a dokumentum eredeti, elfogadott angol nyelvű szövegével. Amely megtalálható a WCRI honlapján (<https://wcrif.org/singapore-statement>)

7.7. Hongkongi alapelvek

1. Felelős kutatási gyakorlat alkalmazása
2. Teljeskörű kutatási beszámolók készítése
3. A nyílt tudomány gyakorlatának alkalmazása
4. A kutatási tevékenységek széles skálájának elismerése
5. Az alapvető egyéb feladatok, például a peer review és a mentorálás megbecsülése

7.8. A kutatási integritás európai magatartási kódexe

Lásd csatolt pdf dokumentum.